ИНТЕРВЈУ: МЕХДИ БЕЛХАЈ КАСЕМ, ПИСАЦ „ПОП ФИЛОЗОФИЈЕ” И „ФРАНЦУСКЕ ПСИХОЗЕ”

Одговори на модерни нихилизам

„Повукао сам се на село и преводим *Нови живот* као спасоносни фрагмент вечности. Данте је патио барем колико и савремени депресивни романсијер, али није у томе нашао изговор да не створи лепоту и љубав. У ово постпорнографско, постсексуално доба, љубав нам је драматично потребна. У програмима треш телевизија огледа се сав ужас Запада. Данашње демократије свој легитимитет заснивају на историји заустављеној пре 60 година, на Аушвицу и Гулагу, као да се у међувремену ништа није десило. Нискоумна и нискозахтевна демократија! А сетимо се само одговорности САД у задњих 50 година на пољу екологије, људских права, мучења, сукоба, ратова, разарања! Шта ћемо са тим хуманистичким Гвантанамом планетарних размера?”

Пише: Марија Грација Меда

Превод са италијанског: Драган Мраовић

Својом књигом есеја *Поп филозофија* (*Pop philosophie*, издавач „Denoël”) овај млади француско-туниски интелектуалац одушевио је младе генерације, а изазвао љутњу париских интелектуалних кругова који га сматрају самоуким филозофом, кадрим да у исту корпу стрпа Хајдегера, видеоигрице и кризу западног друштва. Пошто је објавио дело *Француска психоза* (*Psychose française*, издавач „Gallimard”), памфлет о побунама у предграђима, Касем је одлучио да прекине односе са медијима рекавши да га „заглупљују глупа питања из ток-шоуа”. Отишао је да живи ван Париза и да ради на новом преводу Дантеовог дела *Нови живот* које ће објавити „Галимар”.

Прихватио је разговор о Дантеу са италијанском новинарком Маријом Грацијом Медом из римске *Републике*, али било је неизбежно да се то прошири на још неке велике теме, као што су љубав и демократија. *Нација*, по ексклузивном одобрењу, преноси интегралну верзију тог интервјуа.

• Свет је ускомешан, а ви сте се повукли на село да преводите Дантеов *Нови живот*. Да ли је то скок у прошлост, у нади да ћете избећи садашњост?

Нови живот је звезда на небу западне културе. Нема никаквог одређеног датума у тој апсолутној идеји љубави. Уосталом, рад на томе је индиректно бављење политиком.

• Како?

У жељи да одговорим на данашњи нихилизам, представљам ту књигу као фрагмент вечности. Желим да кажем јавности: Боље да читате *Нови живот* уместо

депримирајућих писаца као што су Уелбек (Houellebecq) и Дантек (Dantec). Данте пати исто колико и савремени депресивни романсијер, али не налази у томе изговор да не створи лепоту и љубав.

ВИРТУЕЛНО ЈЕ РЕАЛНО

• **Да ли је љубав још актуелна?**

У ово постпорнографско, постсексуално доба, љубав нам је потребна. Верујем да је, са филозофске тачке гледишта, оно најзанимљивије и најзначајније што радимо у животу увек резултат неког сусрета. Ту је Данте буквални пример у својој физичкој субјективности: сусрет са Беатриче и физичко искуство тог догађаја били су одлучујући. Филозофија је и то: на који начин нас погоди неки сусрет са неком поемом, неком особом, неком ситуацијом, неком љубави, неким политичким догађајем.

• Али, данас нас „веб”, виртуелност, лишава физичког искуства?

Не. Виртуелно је реално. То је нови инструмент младих генерација: чисто техничко средство. Тешкоћа је у томе да се уочи прави сусрет у океану данашњих размена. Треба стрпљења. А ја умем да будем стрпљив.

• Ипак, многи сматрају да нас виртуелно искуство одваја од стварности?

Верујем у субјективни напредак, односно да временом можемо да напредујемо и постанемо бољи. Добар уметник неће дозволити да техника управља њиме, већ, напротив, подредиће технику себи. Не мислим да је „веб" најважнија ствар коју би данас требало анализирати.

• **Па која је онда најважнија?**

На пример, једна од највећих посебности данашњице јесте да су иконокластика и иконолатрија иста ствар.

• **Објасните?**

Мислим на разне програме „trash" телевизија, почев од „Великог брата" до енглеског „Поп идола". Наиме, то је продукција какву и ви у Италији познајете и у којој се огледа сав ужас Запада.

РАЗОТКРИВАЊЕ ПЕРВЕРЗИЈЕ СИСТЕМА

• Интелектуалци су анатемисали такву продукцију?

Морамо да региструјемо ту посебност наше епохе не препуштајући се дефетизму као што то чини, на пример, ваш филозоф Ђорђо Агамбен. Слажем се са потребом да се региструје та посебност, али интелектуалци који стварају политику сутрашњице не интересују се за телевизију или председничке изборе, већ за обесправљене, за раднике које су сви заборавили, за екологију. Они неће учествовати у неком ток-шоуу да би говорили о штети коју наноси „trash" телевизија.

• **Међутим, генерације које расту уз „trash" телевизију мисле да четврт сата славе отвара сва врата?**

Не верујем. Ето зашто говорим о иконокластици и иконолатрији. Млади који гледају те програме нису тако глупи. Обожавају без обожавања, а то је нова ситуација. Истовремено гласају за личности које се представљају, јер могу лако да се идентификују са њима. У томе и јесте перверзија система.

• **Односно**?

Производимо облик демократије који је нискозахтеван, који те охрабрује да гласаш за некога кога сматраш сличним себи. То је код вас довело на власт Берлусконија, а код нас Саркозија.

• Ви критикујете и ту нову контра-демократију, која никада није *за*?

То је беда и перверзија данашњих западних демократија. Дакле, како претворити неко *н е*
у неко
да
? И то без западања у хистерију, стрпљиво. И ја сам се осећао као бунтовник, као „контраш”. Временом сам научио да се ангажујем на нечему, на пример, делујем у оквиру „Амнести интернешнела”. У сваком случају занимљива је ова фрагментација „контри” која ће се, надам се, усмерити на нешто позитивно, на еколошке покрете, на покрете солидарности...

• Тврдите да смо точак историје зауставили пре 60 година?

Да, стали смо код Хитлера, Стаљина, Аушвица и Гулага, а у међувремену је протекло пола века. Данашње демократије заснивају свој легитимитет на тим догађајима, као да се у међувремену није ништа десило, па се зато дошло дотле да се гласа за Буша и Саркозија. Недавно умрла Луси Обрак, велика личност француског Покрета отпора, говорила је да пружање отпора није херојски чин у неком часу, већ свакодневна пракса. Она се, на крају живота, борила заједно са обесправљенима и са „Амнести интернешнелом”, али нико је није питао чиме се скорије бавила.

ДАЉЕ ОД ХУМАНИЗМА

• **Да ли се сувише бавимо прошлошћу?**

Успављујемо масе реториком о демократији као мањем злу, али, пошто се задовољавамо, пошто смо све мање захтевни, пошто из дана у дан све више попуштамо пред поретком који је васпостављен „за опште добро”, ми имамо данас шефове држава као што је Буш. Сетите се само одговорности Сједињених Држава у задњих 50 година на плану екологије, људских права, мучења, сукоба, ратова, разарања.

• А све то произлази, како ви кажете, из извесне хуманистичке идеологије?

У име хуманизма имамо Гвантанамо. Националсоцијализам и стаљинизам су били хуманистичке идеологије. Са идејом о супериорности човека почињени су ти злочини. Морамо ићи даље од хуманизма.

• **Можете ли то да појасните?**

Морамо да прихватимо чињеницу да човек није центар света, да морално није супериоран, да није слика Бога, већ да је најокрутнија животиња на нашој планети. Дакле, морамо да створимо постхуманистичку филозофију.

• **Шта би то било?**

Одговор је у реалној политичкој пракси: екологија је постхуманистичка политика и етика. Вегетаријанци су постхуманисти. Данас се жигоше муслиман који коље јагње у кади, али се не обраћа пажња на индустријска гајилишта са њиховим кланицама.

МАГЛЕ БЕЗБЕДНОСНЕ ХИСТЕРИЈЕ

• Многи би рекли да би требало да помогнемо најпре милионима људских бића која живе испод прага сиромаштва, уместо што спасавамо китове?

Ја само кажем да нас Гликсманов хуманизам води ка Бушу и Саркозију. Људска права у америчкој верзији се своде на формалну демократију и на слободно тржиште. Са друге стране САД одбијају да у Уједињеним нацијама признају право на храну и кров.

• Кажете да ми данас постављамо погрешна питања?

Ево вам примера: према статистици, сваке године у Француској се деси 900 убистава и 130.000 покушаја самоубиства, од којих 30.000 успе. Шта је одговор владе на то? Повећање броја полицајаца. Такво понашање осликава савремени нихилизам, о коме сам раније говорио, и суштински проблем наше демократије: данас смо толико обузети потхрањивањем безбедносне хистерије да замагљујемо праве проблеме.

• Постоје објективни подаци који потврђују пораст насиља и агресије?

Али, не треба због тога да пристајемо на све! Уз изговор о мањем злу, предајемо власт насмешеним екстремистима. Да је ова демократија здрава, не бисмо сви били депресивни, егоисти и испуњени мучнином.

• Дакле, уплашени?

Бесмислено је бојати се свега — странца, имигранта, муслимана, хомосексуалца — као што је данас случај. Парадокс привидно толерантне демократије је да се боји свега и свачега. Морали бисмо више од тога да се плашимо руских нуклеарних реактора!

• На пример, плашимо се незапослености, јер недостаје посао?

У Француској се незапосленост сматра тамном страном посла, па је то сложено питање с којим нико неће да се суочава. Утврдили смо да је радник политичка категорија. А шта радимо са целом овом генерацијом младих потиснутих у предграђа, сиромашних, незапослених, маргинализованих? Морамо ли заиста да прихватимо да је то цена тријумфалног капитализма?

МАЛИ ЏИНОВСКИ ПОДУХВАТ

• Па шта онда да радимо? Да ли да измислимо нове форме солидарности?

Треба да почнемо да другачије мислимо. Ја сам само мало биће у мору од шест милијарди особа, али сигуран сам у једну ствар: потпуни, глобални одговор није могућ. Ето, зашто се не слажем са алтермондијалистима: не може се мислити у оквирима једине целине, једног метафизичког појма, као што је тоталност. Мислим да се то неће дешавати у будућности.

• **Све у свему, вратићемо се од глобалиста на локалисте?**

Политички одговори ће бити дати на локалном нивоу, јер локални нивои једино и постоје. Мој бусен земље — у смислу места на коме се налазим — није различит од кинеског или

мексичког бусена. Важно је да радиш оно што можеш тамо где се налазиш, јер немамо право да не радимо све што можемо.

• **На пример, да гласамо. Зашто ви никада не гласате?**

Треба измислити нове форме демократије које неће ићи преко гласачких кутија. Прихватио бих гласање само ако би се радило о правом пропорционалном систему. У противном, имате ситуацију, као у Француској, са две главне партије које представљају мање од 30 одсто становништва, а управљају земљом. То није демократија.

• **Да ли је могуће осмислити нове форме демократије?**

Ја сам само један међу 60 милиона Француза. Али, сигуран сам да ће бити могуће, ако сви будемо мислили да јесте. Почнимо баш тим питањем: да ли је могуће осмислити нове демократије? Проблем је што нико не поставља то питање. Ако би се оно поставило, онда би то било и могуће.

• Већ је јако тешко преживети, радити, васпитавати децу... Сада би још требало да размишљамо и о новој демократији. Није ли то џиновски подухват?

Наравно, то је тешко, а ја немам одговор спремљен за новине. Прва акција је мисао: боримо се за ствари које вреде, имамо инструменте за то. Припремам књигу о новим

изазовима пред нама. Ако хоћете, можемо о томе попричати за који месец. **<**

(Извор: *La Repubblica*, La Repubblica delle Donne, Милано, Италија, 12. мај 2007)